

Karel Jaromír Erben

český básník, prozaik, jazykovědec, historik, folklorista a sběratel lidové tvorby

* 7. 11. 1811 Miletín, + 21. 11. 1870 Praha

Erben, "nejspanilejší z českých básníků", jak ho nazval F. X. Šalda, žije v našem povědomí především jako autor Kytice a pohádkář. Daleko rozsáhlejší a neméně významná však byla jeho činnost vědecká, zejména v oboru historie a národopisu.

Erben pocházel z podkrkonošské řemeslnické rodiny s písmáckou tradicí. Po gymnáziu v Hradci Králové vystudoval právnickou fakultu v Praze a přitom se živil kondicemi a výukou hudby. Již v této době se seznámil s F. Palackým, s nímž pak spolupracoval celý život při studiu archivů. Po absolvování university (1837) vykonával bezplatnou soudní praxi, ale roku 1843 ze státní služby vystoupil a věnoval se historii, národopisu a literatuře. Na Palackého doporučení byl pověřen českými stavy, aby sbíral v mimopražských archivech materiál k historii šlechtických rodů. Toho využil i k vlastní rozsáhlé sběratelské činnosti: zachycoval písně, pohádky, zvyky, pořekadla a obyčeje po celých Čechách. Roku 1846 byl jmenován asistentem a poté sekretářem Vlasteneckého (dnes Národního) muzea a stal se i členem Královské české společnosti nauk. V revolučním období 1848-49 veřejně působil jako stoupenec politických zásad Palackého a byl zvolen do Národního výboru. Spolupřipravoval i Slovanský sjezd, kterého se však neúčastnil, protože jel jako člen deputace na chorvatský sjezd do Záhřebu. Do Prahy se tedy vrátil až po potlačení revoluce a od té doby se veřejného života stranil. Erben nebyl typem politika či veřejně vystupujícího vlastence, ale svou neuvěřitelnou pracovitostí vykonal pro český národ jako málokdo druhý. Roku 1851 byl zvolen prvním archivářem města Prahy, a získal tak vůbec poprvé zaměstnání, které ho existenčně zajistilo. Od roku 1864 až do konce života pracoval jako vysoký úředník na pražském magistrátu.

Vedle náročného archivářského zaměstnání se věnoval Erben vědecké práci, byl členem literárních porot a přispíval do Riegrova Slovníku naučného, naší první encyklopedie (v oborech slavistika, gramatika, historie, slovanská a germánská mytologie a bájesloví). Výrazně se podílel na vytvoření české právní terminologie. Ze svých skromných prostředků podporoval jako jeden z mála B. Němcovou.

Výsledkem jeho celoživotního úsilí jsou tři sbírky Písní národních v Čechách, později rozšířené a opatřené odborným komentářem a tematicky rozčleněné (Prostonárodní české písně a říkadla), a dále antologie Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních. Tuto záslužnou práci - stejně jako zásluhy F. L. Čelakovského a B. Němcové či stejně horlivých sběratelů moravských Františka Sušila a Beneše M. Kuldy - nelze snad ani přecenit.

Se sběratelstvím úzce souvisela i Erbenova vlastní literární činnost, ať již básnická (Kytice) či prozaická (České pohádky). Neméně záslužná a bohatá byla jeho činnost vydavatelská (ze starší české literatury, historických dokumentů ad.) a překladatelská (mj. Nestorův letopis). Erben patří vedle J. Dobrovského a P. J. Šafaříka k předním představitelům evropské slavistiky a řadí se i k zakladatelům české folkloristiky a etnografie.

Zdroj: <http://www.libri.cz/databaze/kalendarium/>

